

szekciót: számos kérdés és hozzászólás is érkezett az előadókhöz. A következő napokban nekem is többen gratuláltak érhető és világosan érvelő, angol nyelvű prezentációmhoz. Figyelemmel az erdélyi reneszánsz térképészet csekély ismertségére ezeket a visszajelzéseket nem csupán udvariasságnak gondolom.

Az ebéd után újabb plenáris ülés következett, amely a térképi párbeszéd különböző formáit mutatta be, majd délután a „*Környezet mint forrás*” című szekcióban igen változatos témájú előadások hangzottak el a brazilai, gyarmati észak-amerikai környezetek, valamint az utrechti szerződéshez (1715), a francia-spanyol diplomáciai tárgyalásokon használt térképekről.

Az esti program térképkiállítások meglátogatása volt, azonban a felajánlott négy kiállítási helyszínből mindenki egyet választhatott és előre kellett regisztrálni. Ennek a feltételnek nem tudtam eleget tenni, mert az erről szóló felhívás megérkezésekor a helyek már beteltek – de ennek ellenére csatlakoztam a csoporthoz, amely a lyoni megyei könyvtárban „A messzeség képei: európai látvány” címmel rendeztek. Főként azért voltam ilyen bátor, mert előző nap beszéltem a könyvtár térképtárossával, *Jérôme Sirdey*vel, és megtudtam tőle, hogy bemutatja majd a nagy glóbuszt is.

Valóban, némi szervezési komplikáció után angol nyelvű vezetést kaptunk, és a könyvtár negyedik emeletén megtekinthettük a nemrégiben restaurált, mintegy 170 cm átmérőjű Lyoni-földgömböt, amelyet 1701-ben készítettek helyi ferences szerzetesek. Eredetileg volt egy éggömb párja is, ez azonban az idők során megsemmisült. A kéziratok glóbusz a kurátor elmondása szerint korszerűbb tartalmú, mint a jóval nagyobb és méltán világhírű párizsi Coronelli-glóbusz. A nagy földgömböt eredetileg a rendházban helyezték el és sokáig oktatási célra alkalmazták. Érdekessége, hogy a tengely vízszintes.

A nemzetközi ICHC-konferenciákon immár szokásos módon, szerda délelőtt a szekció-előadások között került sor a poszterek bemutatására. Mindössze tizenöt posztert mutattak be az előadók, akik közül azonban nem mindenki jelent meg ezen az alkalmon. A posztereket a szervezők az egyetemi épület viszonylag szűk folyosóján helyezték el, azonban vélhetően biztonsági szabályok miatt olyan magasra tették őket, hogy nagyrészt olvashatatlanok voltak. A kétoldalt elhelyezett poszterek iránt érdeklődők nehezen tudtak kérdéseiket feltenni anélkül, hogy a közlekedést gátolták volna...

A délutáni szekciót a városok és a vizek téma köré szervezte a francia Történelmi Földrajzi Kutatócsoport, a szekció elnöke *Jean-Marc Besse* volt. A 18. századi francia vízmérnök, *Belidor* munkásságának bemutatása után a 16. századi velencei lagúnák kéziratok térképéről, majd a 19. századi Alexandria földrajzi nevek alapján azonosított „vizes helyeiről” hallottunk.

Aznap este az Imago Mundi igazgatótanácsi hibrid ülésére került sor, amelyen elsősorban a közelmúltban lezajlott nagy szervezeti átalakulással kapcsolatos tennivalókról volt szó. Az Egyesült Királyságban korábban korlátozott felelősségű társaságként bejegyzett szervezet ugyanis a törvényi előírásoknak

megfelelően a jóval kedvezőbb szervezeti formát választotta, így az Imago Mundi CIO, azaz közhasznú társaság, elnöke *Wouter Bracke*, titkára *Alfred Hiatt*. Az alapszabály módosításán túl számos új kihívás elé néz a szervezet a következő években, miközben a tevékenység két pillére továbbra is az Imago Mundi szaklap kiadása (a Taylor and Francis kiadóval együttműködve) és a nemzetközi ICHC-konferencia szervezése marad. Az igazgatótanács már korábban elfogadta a cseh kollégák pályázatát, így örömmel jelentem be, hogy 2026-ban az ICHC helyszíne Prága lesz. Reméljük, ez a helyszín Budapest (2005) és Bukarest (2022) után ismét kitűnő lehetőséget ad majd a közép-európai, így a magyar térképtörténet jelentősebb képviselésére.

*Török Zsolt Győző, egyetemi docens,
az MFTTT Szakmörténeti Bizottságának elnöke,
ELTE IK Térképtudományi és Geoinformatikai Intézet*

Beszámoló az MFTTT Topográfia és Térinformatika Szakosztályainak 2024. november 7-i üléséről

November 7-én, idén már másodszor, a BME Fotogrammetria és Térinformatika tanszék adott otthont „*A topográfia korszerű megoldásai és fejlesztési irányai*” előadásorozat aktuális ülésének, melyet az MFTTT Topográfia és Térinformatika szakosztályai szerveztek. Az ülésen kivételesen egy előadást

hallgathattak meg a jelenlévők, majd ezt követően a szokásos kötetlen szakmai beszélgetésre került sor. Az ülés előadója Domján Kristóf volt, aki a HM Zrínyi Nonprofit Kft. Geoinformációs Divízió, Térinformatikai Osztály Fejlesztő Alosztályának munkatársa. Előadásának címe „50.000 – 250.000 automatizált generalizálás”.

Az előadás az 50k és 250k méretarányok közötti automatizált generalizálás fejlesztéséről szólt. A projekt célja egy automatizáltan frissülő adatbázis létrehozása a DITAB 2.0-ból.

A DITAB (DIgitalis Topográfiai AdatBázis 50 v2.0) fő tulajdonságai: M=1:50 000 adattartalomnak megfelelő, de M=1:25 000 helyzeti pontosságú adatbázis. Az új verzió, ami 3 éves kifizetéssel, 2026. évi befejezéssel van tervezve, több szempontból is megújul, átalakul. Új ESRI ArcGIS alapú technológiát használ fel, új jelkulccsal, új térképi megjelenéssel és új szelvényezéssel (173 darab szelvény 319 helyett). A megírások 100%-os kiíratása attribútumok segítségével lesz megoldva, megszűnik a korábbi TextP elemosztály. A kartografálás közvetlenül az adatbázisból, ArcGIS PRO környezetben zajlik az új MTM jelkulcs felhasználásával.

A generalizálási projekt tavasz óta tart. Az alapvető szempontok az alábbiak:

- törekedni a DITAB attribútumainak megtartására (ahol lehetséges),
- leszűrni a nem szükséges elemeket,
- a megmaradókat pedig egyszerűsíteni.

A projekt párhuzamosan fut az MGCP 250K SubGroup törekvéseivel, ami egy nemzetközi együttműködés egy 250K adatbázis közös létrehozására. A munkacsoport, amelynek az előadó „csapata” is része, havonta online meetingeken egyeztet és jelenleg az FC katalógus kialakításán dolgozik.

Az előadó az állóvizek példáján keresztül mutatta be az automatizálási folyamatot. A projekt fő kihívásait a nagyméretű állományokból (országos lefedettségű adatmennyiség) adódó problémák jelentik (pl. hosszú futási idő, lassú hibakeresés).

Jelenlegi állapotban az úthálózat, a vasutak, a települések, a vízfolyások és az állóvizek tekintetében vannak készen a kidolgozott részfolyamatok. Az elkövetkező feladatok a még kérdéses elemcsoportok tisztázása és generalizálása, valamint az optimalizáció és a dokumentáció elkészítése lesznek.

Az ülésen jelen voltak a Lechner tudásközpont, a HM Zrínyi Nonprofit Kft és az NKE HHK munkatársai, a BME Fotogrammetria és Térinformatika, valamint Általános és Felsőgeodézia tanszék kollégái, valamint egyetemi hallgatók is.

Az előadást követően, igen tartalmas beszélgetésre került sor, melynek során az előadó válaszolt a résztvevők kéréseire, megjegyzéseire. Szóba került, hogy a Lechner tudásközpont munkatársai már foglalkoztak hasonló generalizálási kérdésekkel, mint ami az előadásban ismertetésre került. Ezirányú tapasztalataikat meg is osztották. Megemlítésre került a felszínborítást jelentő poligonok egymáshoz illesztése, topológiájuk kialakítása, a tömeges, országos adatok kezelésének kérdése, a településrészek kérdésköre, valamint a határon túli, szomszédos országok által szolgáltatott adatok bevonása. Felmerült továbbá az ESRI által szolgáltatott, automatizált generalizálási modell felhasználási lehetősége, ám annak szigorú bemeneti struktúrája miatt, ami nagyban eltér a DITAB-tól, használata nehézségekbe ütközne. Az előadás utáni beszélgetésen felmerülő ötletek és építő jellegű hozzászólások hozzájárulhatnak a projekt későbbi részeiben felmerülő kérdések megoldásához. Emellett komoly igény és nyitottság mutatkozott meg a jelenlévőknel azzal kapcsolatban, hogy igen hasznos lenne a két szervezet munkatársainak közvetlen tapasztalatcseréje ebben a témakörben is.

Terveink szerint a 2025. évben legalább két ülést szeretnénk tartani hasonló keretek között folytatva a hagyományokat és továbbra is azon dolgozunk, hogy minél szélesebb körhöz jusson el az ülések híre és így érjünk el minél több potenciális előadót és érdeklődőt.

Dr. Juhász Attila
elnök, MFTTT Topográfiai Szakosztály

Könyvismertetés

Kubassek János: Atlasz varázsa.

Világjáró magyar tudósok földrajzi felfedezők hat kontinensen.

Panoráma Kiadó, Budapest, 2023. p. 719

A magyarok a keleti füves pusztákról jöttek és vették birtokukba, tették hazájukká a Kárpát-medencét. Az őshaza pontos helyének a megismerése korán felvetődött a letelepült népesség körében. Julianus domonkos rendi magyar szerzetes 1235-ben útnak indult, hogy megkeresse ezt a területet. Példája nyomán később több magyar is ezzel a céllal utazott keletre. *Kőrösi Csoma Sándor* és *Vámbéry Ármán* talán a két legismertebb közülük. Az

őshazakeresés határozott célként megfogalmazott szándéka mellett számtalan egyéb ok (politikai üldözés, háború, tanulás, szakmai ismeretek bővítése, kereskedelem, kalandvágy stb.) vitte honfitársainkat távoli vidékekre. Közös volt bennük, hogy magyarságukat mindenhol megtartották, és a megismert tájakról gyakran küldtek levelet, tudósítást szülőföldjükre.

A magyar utazók, földrajzi felfedezők történeteit egy kötetben elsőként *Havasné Bede Piroska* és *Somogyi Sándor* foglalta össze a magyar fiatalság számára 1973-ban. Talán a könyv készítésével egy időben született meg egy érdi lakos, *Balázs Dénes* fejében az a gondolat, hogy a magyar világjárók útjainak megismertetésére egy múzeumot kellene létesíteni Érden. Balázs Dénes ekkor már hátizsákos, gyalogos tudósként igen nehéz